

Калык писательлан — 85 ий

Драматург Сергей Николаевич Николаевын лумжӧ марий-влаккан сайын палыме. Тудын эн сай пьесыже-влак — «Салика», «У саска», «Айвика», «Ужара» — шемер-влак коклаште кугу чапым налыныт, марий национальный театрын да художественный самодетельность коллектив-влакын репертуарышкышт пенгыдын шыгенит.

Литература ден искусство пашаште кугу заслугжылан СССР Верховный Совет Президиум Сергей Николаевым Трудовой Йошкар Знамя да «Знак Почета» орден-влак дене наградитлен, а Марий АССР Верховный Совет Президиум икмынар Почетный грамотым кучыктен да тудлан Калык писатель да Марий республикын искусствыжын Заслуженный пашаенже лумым пуэн.

Сергей Николаевич Николаев 1908 ийын 10 мартыште Овдасола ялыште икмарда крестьянык ешеш шочын. Иоча жапшым тудо шочмо ялыштыже эртарен. 1924 ийыште Краснококшайск олаш (Йошкар-Ола) кусна, тушто педтехникумыш тунемаш пура. Техникумышто тунеммыж годым Марий драмтеатр дене палыме лиеш, студенческий литературокыш коштеш, комсомол илышыште активный участвоватла. Дене чылажат самырык Николаевын туням пален моштымашыжым вияндаш полша, да он-

чыкылык писатель тиде жапыштак почеламут дене ойлымашым возаш тунгалеш, самодетельный драматический кружокын любитель-артистше семын сценыште выступатла.

С. Николаев литературный пашам 1930 ийыште тунгалын. Тиде жапыште тудо Йошкар-Оласе шымыш школышто марий йылме да литературым тунуктен. Школьный драматический коллектив дене пырля лиэш яллашке спектакль дене чучкыдынак лектын. Тидыже С. Николаевым драматургийыште виийм турген ончаш таратен. Вашке тудо «Ош когарш» икымше пьесым возен, варажым тудо «Латкандашымше ий» лумым налеш. Произведенийлан материалже граждан сар жапысе исторический событий лийын.

«Ош когарш» («Латкандашымше ий») пьесым эн ончыч Йошкар-Оласе марий шымыш школын сценыштыже шындыме. Тушто комбед председатель Миронов Эчайын рольжым автор шке модын. Ончаш толшкыла спектакльым шокшын вашлийыныт. Тидыже самырык драматургым утларак кумылан ден, варажым тудо «Тревога» кокымшо пьесым возен.

С. Николаев 1931-36 ийлаште Московский, варажым Марий пединститутышто тунемын. Тудым тунем пытарымекежы Маробло-

ношто инспекторлан ыштен, марий школлан учебникым ямдылмаште полшен. Но самырык драматург тунемме жапыштат творчестволан кумылан улмыжым монден огыл. Тунам С. Николаев у, утларак кугу произведенийлан материал погаш тунгалеш. Тыгай произведенийже «Полатовын сунанже» пьеса лийын, варажым тудлан «Салика» лумым пуымо.

С. Николаевын 1936-37 ийлаште возымо «Салика» пьесыже авторлан да марий драмтеатрлан кугу сенымашым конден. Тиде пьесым 1938 ий 5 апрельыште Маргостеатрын сценыштыже первый гана модын ончыктымо.

Икымше марий композитор Палантайын творческий наследийже дене палыме лийын да 1905-1906 ийлаште Палантайын шочмо Какшамарий селаште лийше исторический событий дене кылдалтше материалым шымылен, С. Николаев у произведенийым возаш шонен пыштен. Тыгеракын «Вудшӧ йога» пьеса шочын, варажым тудлан «Ужара волгалташ» лумым пуымо.

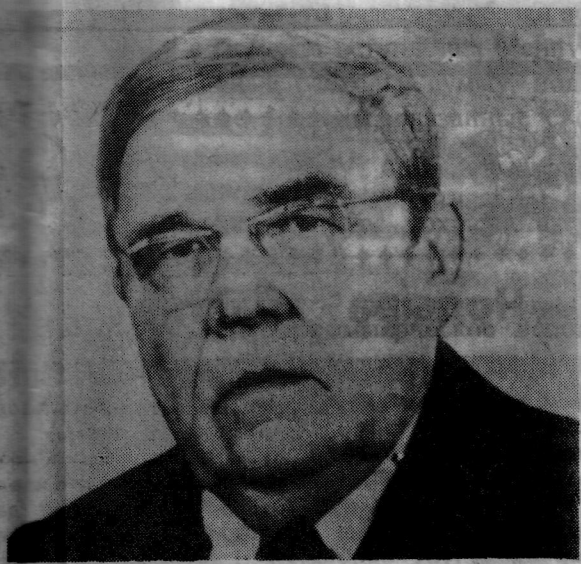
Историко-революционный темылан шке творчествоштыже кугу вниманийым ойырен, С. Николаев писатель семын кызытсе илыш проблема деч торлен огыл. У илышым чоңышо-влак нерген тудын драматический произведенийже-влак

айдемын психологийыштыже да илыш-йӧлаштыже, мемнан республикын экономикыштыже кугу вашталышым ончыктеныт. Шонымыж почеш тыгай оригинальный произведенийже «У саска» музыкальный комедий лийын. Пьесым 1940 ийыште возымо.

Кугу Отечественный сар ийлаште тудо «Шинелян ӱдыр», «Элнет серыште» пьесавлакым да «Айвика» социально-бытовой драмын возен. Тыгай дене жапыште главлит начальниклан да совместительство шот дене Марий АССР Писатель ушемын ответственный секретаржылан ыштен, республикын общественно-политический илыштыже активнын участвоватлен, писатель-фронтовик-влак дене эреак кылым кучен да нунын творчествоштыштан вниманийым ойырен.

Драматургын творчествоштыже сар деч варазе ик эн сай произведенийжылан «Акпарс» повестьше шотлалтеш. Драматург тудын дене лу ий жап пашам ыштен да 1955 ийыште савыктен. Тылеч варазе «Шочмо кече» (1947), «Мланде пеледеш» (1951) драматический произведений-влакым да «Элнет пунчерыште» (1958 ий) повестьым возаш шуко виийм пышташ да мастарлыкым кучылташ кӱлын.

1960 ийыште «Кугу илыш» драма возал-

тын. С. Николаевын пытартыш эн сай произведенийже — «Комиссар-влак» драмыже (1969 ий).

Драматург С. Николаев кусарыме пашаланат шуко жапым ойырен. Тудо руш классик да совет писатель-влакын лу утла пьесыштым, тидын шотышто А. Корнейчукын «Фронт», Л. Толстойын «Власть тьмы», Ив. Франкон «Украденное счастье», А. Софроновын «В одном городе» да моло

произведенийым марлашке кусарен.

Литература да искусство пашаште заслужлан Сергей Николаев Марий АССР Верховный Совет Президиумын Почетный грамотыж дене, Трудовой Йошкар Знамя орден, «Знак Почета» кок орден, «За трудовую доблесть» медаль дене наградитлалтын. 1939 ий гыч СССР Писатель ушем член, кызыт Марий Элын столицыштыже ила.

Г. БЕКЕШЕВ.

